בסוד שיח

שאלות של אמת

"נראה כיצד יטפלו במורה"

מדוד זה עדי שיש לי לא מעט השגות על "קו לך", בעיקר משום שכבר הביקורת שלה על הפסקה והדרכים בכל הקשור למעמדה האישי של האשה ולסלחנותם של הבנים, למעננה, על הסדרות מיניות – אין "קולך" האורתודוקסית אומרת מילה על חולשת ה"מדרן אורתודוקס" בשאלות הלכתיות מהותיות. הזל מהתנהגות הבעל בחדר לידה וכלה בניתוק המוני של כולם עם כולם. ראשי "קולך", המקפידות על כיסוי־ראש, שותקות בעיקרי תורה, ולטעמי רחוקות יותר מרי אחר הנקשרות. שמא כדי להבדיל את הערמומיות?

ואחרי כותבי כל זאת, מן הראוי שייאמר כי סרט קם כמותן בציונות הדתית, גוף שתהיה לו הנחישות ללכת עד הסוף ועם מי שלא יהיה, בנושאים רבי־שים כמו אלימות במשפחה והסדרות מיניות. מי שמבקש לפטל את "קולך" מוטאלית, חייב לתת מענה הולם לאותם דברים מאוד חיוביים שהטעי־לות בו מייצגת, לדעתי.

בעקבות פרשת ראש המדרשה לבנות באוניב־סיטת "בר־אילן" – שבה צידדתי במחלוקת של "קו לך" והעמדה הקושבית שנקט ב"שבע" – נקראתי לסדר על־ידי כמה מידידי הסובים המוסלים לזהל סין כל קביעה של "קולך" וכל מעשה של "קולך". לטעמתם, לא קיימתי את הסינימום של "שמוע בין אותיכם", סדם שכתבתי דברי שבח ל"קולך".

ושעה נוטפת הצלה: שיחת היום בחוגים המאוד מקודנים ל"קולך" עוסקת בפרשה קשה, שאם רב היה קשור בה, היו כבר כל העיתונים גועשים ורוע־שים מהדעמים של "קולך", ואילו במקרה הזה, שקט דממה. המדובר במורה (27) בבית־ספר מוכר ורוע בירושלים, שעומדת להינשא לתלמידה (19). כאשר "השידוך" הזה הזל, היה התלמיד בן 18, והקשר נוצר בסימאנציה שהמוקק רעתו אינו נוחה ממנו.

הסיפור הזה היה מוכר לי רי בראשיתו ולא מצא־תי לנכון לפרסם בו, משום שלא ראיתי בו שום "אי־שיר". אין כאן כל בעיה הלכתית ובעת תחילת ההיכרות האחן לא היה קטין. בליבי אמרתי: "מב־רוק" וכל החסטנות נראתה לי בעניין זה פרובינ־ציאלית וקסטנונית.

אולם, מסתבר, כי באוויר שנבזה באוזנה עם הטענות על מזהלי התנהגות של גברים וסביבתם הרבנית התומכת, נטען כלפי "קולך" ומקודבי "קו־לך", כי מכיוון שאישיות רבנית אינה מעודבת בפ־רשה זו – כולם עוברים לסדר היום. מדוע? מדוע אין "קולך" רצה למשמרת? מדוע אין "קולך" מבקשת מיצוי הדין עם המודה ואם ראשי "קולך" לא יודעו על כך, כיצד קודה שכל אותה אוכלוסיה של "קו־לך" ובתוכה הצוות והינוכי של אותו בית־ספר ירד שלמי, לא אמרו מילה ולא התלוננו ל"קולך"?! והרי אין ספק כי כך היו נוהגות אם היה מדובר ברב או אישיות תורנית?

למיטב הידיעה, המורה הכלה עזבה את בית־הס־פר, וכל תלונה מיותרת מפני שהוזג עומד להינשא בקרוב. אבל את הטענה הזאת ששמעתי מחברי – קשה לדחות על הסף.

אשר להאשמה כלפי, הנה העובדות לאשורן. סדם שבידיהתי את "קולך" (וזאת בלי לדעת במי מדובר) בעניין מדאיג הבנות, שוחחתי עם הגדים המוסמך ביותר בעניין זה האמין ביותר, והוא בא־דיבחו עגה לי על כל השאלות שהעליתי, בלי לחד־רוג מכללי האתיקה המתחייבים מתפקידו.

לאחר שכתבתי קטע בזכותה של "קולך", טילפ־נה אלי תרשבת רענה מתלמידות (במסגרת מת"ן) ראש המדרשה לשעבר, וביקשה להיפגש. היא כפ־סיכולוגית קלינית במקצועה ביקשה לשכנע אותי כי מדובר בשרשרת מקרים שבכוללם יחד הם מסר־לים אולי צל, אך כל מקרה לגופו אינו מחזיק מים.

בנוכחותה טילפנתי לראש ישיבת הסדר יזוע ומכר, שליוחה אישית את אחד המקרים, והוא דחה בתקיפות רבה את סענותיה של אותה אשה, שבאה להגן על ראש המדרשה לשעבר.

לסדות זאת: הצעתי לגברת המלומדת להעלות על הכתב את כל מה שיש לה לומר בזכותו של ראש המדרשה, תוך הבטחה שכל דבריה יפורסמו במלואם במדור זה. היא נענתה לאתגר, ואני מצידי הבטחתי לה, כי איני מכין שום תוכר למדר האיני מפחת נר־שאים אחדים שבטיפול, מתוך ידיעה שעד שעה עשר בבוקר ביום ראשון, המוכר יהיה בתוך המחשב שלי. ההסכמה ניתנה.

ביום ראשון, חכר סבלנות, טילפנתי לנציגת ראש המדרשה לשעבר כבר בשעה 9.30 ושאלתי אם הכל כשורה. והשיבה היתה חיובית עם הבטחה לטיים את הכתיבה בקרוב. בסביבות השעה 10 בבר־קר קיבלתי טלפון כי היא מצטערת אבל המוכר לא יוצבר אלי. "מסרתי אותו להגנה לראש המדרשה לשעבר והוא אסר עלי לפרסם את הדברים". טילפ־נתי אל הרב ושאלתי מה קרה. תשובתו היתה: "אני מרגיל על־פי הוראת עדכי הרין שלי. הם הזרו לי שלא לפרסם שום דבר מטעמי ואני ממלא אחר בק־שתם". כל ניסיון לשכנע אותו כי אל לו להתערב בעניין הזה – עלו בתוהו, וכך לא פורסם כתב סנ־גוריה מצד אחרו חוב שביקש להציג עמדה שונה מזו של הוועדה שהקימה אוניברסיטת "בר־אילן".

לאחר מעשה נתברר לי כי אותה אשה מלומדת היתה רחוקה מלהיות מעודכנת בחוכר שהובא בפני הוועדה, ובכל מקרה, הטענות שהועלו כלפי משר־ללות כל יסוד.

יום הולדת שמה

ב"יום ירושלים", כ"ח אייר, חל יום ההולדת של ראש ישיבת "הר־עציון", הגאון רבי אהרן ליכטנ־שטיין שליט"א. "בהיסוס רב", כותבים תלמידיו, "ביקשנו את רשותו לציין את יום הולדתו דרך הב־סחה שציון האירוע יגריל תורה ויאדירה, שיכבוה אותו להיפתר לבקשתנו".

וכך, בכ"ח אייר, התכנסו תלמידי הר־עציון, בר־גרי ה"גוש" ומקודבי הרב, "בהיכל שלמה", ליום של לימוד תורה בעניניי ירושלים, סיום הש"ס ושל סדה שציון האירוע יגריל תורה ויאדירה. שיבחה מחת היום. האולם היה מלא מפה אל מה והתוודה יצאה נשכרת מיום הולדת שכזה. שישה שיעורים קצרים בעניניי ירושלים ניתנו מפי גוברי הישיבה המכובנים כיום כראשי ישיבות גבוהות, ועל־פי "סדר היום" השיב הרב ליכטנשטיין, ותן האירוע, בדברי ברכה תורה על הנושא: "אף הוא היה מת־כוון כנגד המברכים". ולא חסר גם ריקוד של שמ־חה.

הלוואי וירבו ימי הולדת שכאלה, שהם קידוש ה' והאהבת התורה אצל אלה הבאים לחוג אותם.

תינוק שנשבה

ר' בצלאל ("צלקה") שיף הי"ו, עלה ארצה מברית המועצות לשעבר עם משפ־חתו הענפה, במסגרת "איחוד משפחות". לסחרך זה אני הייתי "אחיו" ועוד יבוא יומו, בע"ה, גם של הסיפור הזה. "בעפר הב"ד" האחרון, מפרסם ר' בצלאל שיף, אישיות ציבורית מוכרת בקרב העולים מחבר העמים, פרשיה סרגית בחלקה, שלה המשך עד לעצם הימים הללו.

"תחילתו של הסיפור בתום מלחמת העולם השניה. משפחה חרדית־חסידית בר־קשה לברוח מרוסיה בסמוחה של אחרוי פולין שוחור להם לשוב הביתה אחרי המ־לחמה. ברגע האחרון הם נעצרו והוגלו לסיביר.

לבני הזוג היה אז בן אחד, נער בשנות העשרה, וכעבר כמה חודשים נולד להם הבן השני. בדרך־לארך הצליחו להשיג מהול שימול אותו ואיכשהו וידיהם הת־נהלו כשורה. הם עשו הכל כדי לחיות כראוי למשפחה חסידית.

לאישה היתה משרה בתחנת כבאות. הביעה המרכזית שהתעודדה בעקבות מצב זה היתה: מי יטפל בתינוק.

לבסוף נמצא פתרון: הם יצרו קשר עם נערה נוסרית מבפר סמוך, שתסורת גג לראשה ואוכל, והסכימה לטפל בתינוק בשעות הדרות בתן נערה האם מהביה.

עם הזמן, הנערה נתנה עיניה בבן הגדול, אלא שהגיעה שעתו של הבחור לה תגייס לצבא והאם חשבה שבכך הביעה ירידה מסדר היום.

הנערה, מצידה, לא הרפתה חזרה ואמרה לאם שרצונה להתגייר ולהצטרף לעם היהודי. כשהאם ראתה את המצב, היא ויחתה על כך לבנה. הבן כתב לנערה הצ־כריה כי עליה לוזנח את תוכניתה מכל וכל. הוא כתב לה כי אנחנו המשפחה מע־ריכה מאוד את סיועה, אבל אין שום סיכוי לדעיון של נישואין. כשהיא קראה את השורות האלה חרב עליה עולמה, והיא החליטה לנקום במשפחה "כפרייה המרגה".

היא ביקשה כמה ימים של חופשה כדי לבקר בבית הדיה בכפר וכשוחשרות נ־תנה לה, עזבה את הבית אך נשארה באזור, ועקבה אחרי האם והילד. האם, כאשר ברגע מסויים מאוד האמינה שהיזה שרחה והילד שיחוך להנאתו בחדר, היא חטפה את הילד והך שהביה אותה היטב והלך אחריה בדגן. בתחילה חשבה להשאיר אותו בקשפה ביער בדרך אל הכפר, ללכת לדרכה ולתת לו לגוע, ולילה. אבל כשהגיעה ליער ועצרה תוך חיפוש מקום להניח אותו בלי למשוך תשומת לב, הת־חיל מזג האוויר להיות קר במיוחד והתינוק בכה. נראה שבכל זאת היה לה יחס כלשהו אל הילד ובכיו לא הניח לה ללכת ולעזוב לנפשו.

עכשיו לא היתה לה דרך לחזור עם התינוק לחדיו, שחרי מיד תתגלה מזיד־תו. היא הביאה אותו איפוא לבית אמה בכפר ובדחה פיפור שהילד הוא בעצם שלה. אמה האמינה לסיפור וקיבלה את הילד בכבר.

הנערה חזרה לבית מעבידיה, והנה בבית האנייה האניין. הנוסיה עשתה עצמה כלא יודעת דבר והמשפחה להנחה של השכנים, שכבראה נגנב הילד על־ידי צוע־נים.

הימים והחודשים והלפו. הבן הגדול סיים את השירות הצבאי ובמשך הזמן הת־חתן עם נערה יהודיה מבית טוב, אך האם לא התנחמה תשאה בליבה את המצע המחות של היעלמותו המסתורית של בנה הקטן ונפטרה לבית שלמה בעיניה יחד עם.

כאשר הרבר התאפשר, האב, הבן הגדול ורעייתו עלו לארץ ישראל, וכמן נולד להן בן כמה ילדים.

ביום מן הימים הגיע האב אל הרבי מלובביץ' זי"ע וכשנכנס אל הקודש פני־מה הוכיר גם את פרשת התינוק שנעלם ואת סמיכת רעייתו בדמי ימיה. תגובת הרבי היתה בשדך בה: "מגיע לה, לאימא, (שכנה יתגלה) והיא כבר פעלה נבש־מים)..."

האב יצא מהחיודות ברגשות מעורבים של מבוכה מצד אחד ורעידה מצד שני. הדחק משכן, בסיביר, והתחנה הנסרית עם בני מקסחו ונולדה לה בת. הם התגרשו והיא גידלה את הילד – שנגנב מבית היהודים, כמסחר – ואת בתה.

כעבור שנים, כשהבחור הנגנב כבר היה נשוי, חשה האשה שלא בטוב. המיגו רופא והוא ברק אותה וקבע כי יש לה גידול ממאיר, ל"ע, והסקיר: "נשאתי לך רק כמה שבועות לחיות".

היא קראה אליה את הבחור וגילתה לו את הסוד: אותה בכלל לא הבן שלי אלא בן למשפחה יהודית. והא נסיר, כמובן, ולאחר שנרגע התחיל לחפש את משפחו תו האמיתית. חיפש וחיפש עד שמצא שהם חיים בישראל. זה היה בימים בהם הה־תבטנות מרוסיה לישראל ובחזרה לא היתה הלקה ופשוטה, אבל הוא התחיל להתכתב עם אביו ועם אחיו. האב הסביר לו שהם משפחה יהודית ובמירת האפשר שלח לו גם ספרי יהדות.

עם חידוש הקשר עם משפחתו, עזב הבחור את מקום מגוריו, עקר לעיר גדולה והתחיל לחיות בקהילה חסידי חב"ד. בשלב זה עברה אשתו גיור כהלכה, אלא שלאחר מכן התברר כי לא היה צורך בכך. סבתה, ומכילא גם אמה – יהודיות כשר־רות.

כשנפתחו השערים, עלו הוא, אשתו ושתי בנותיהם לישראל. זה, אם תרצו, החלק הכי מרגש ונוגע ללב בכל הסיפור. אנ וזכה להכיר את כבו שכמשך שנים סבור היה שכבר אינבו בין החיים. את פרנש את אחיו אחרי נתק ממשך ונברים מתוודעים לראשונה לסבא שמעולם לא ראו.

המעניין הוא שבתה של הנסרית, זו שגדלה עם הילד החטוף, עקבה מקרוב עוד בדוסיה אחרי תהליך חזרתו ליהדות, והלישה להתגייר ולבסוף עלתה גם היא לאר־רץ, נישאה וילדה בת ולה בית יהודי כשר.

הנוסרית, אמה של הבת, חיה עד היום, למרות תחזית הדוסא שימיה ספורים, והיא משתדלת כל העת להתקרב לבתה, אלא שזו אינה מעוניינת בקשר איתה. גם לבן שנגנבה וגידלה אין כל עניין בקירבתה. בכל זאת, לשולחנה של ח"כ מרי־נה סולודקין הגיעה באוזנה בקשה מצד האם לקבל אחוזות ישראלית "כדי להיות קרובה לילדים שלי".

הבת מצידה, וכל־שכן הבן שנגנב ונמצא, אינם מעוניינים בשום קשר איתה ואין לדעת כיצד תסתיים פרשת התאחדות שלה בישראל".